

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЕКОЛОГІЇ, ОХОРОНИ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЗДОРОВОГО
СПОСОБУ ЖИТТЯ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	Перспективні методи екологічного моніторингу виробничих стічних вод	
Викладач (-і)		Людмила Коломієць, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Контактний тел.	+38(066) 1465503	
E-mail:	lyudkolomiec11@meta.ua	
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 4, годин – 120. Формат: очний (offline / face to face) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.	
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відеоконференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.	
Пререквізити	Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна «Перспективні методи екологічного моніторингу виробничих стічних вод» вивчається після засвоєння освітніх компонентів освітньо-професійної програми «Екологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.: «Техноекологія», «Методи вимірювання параметрів навколишнього середовища», «Природно-ресурсний потенціал України та збалансоване природокористування».	

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Перспективні методи екологічного моніторингу виробничих стічних вод» формування у майбутніх фахівців умінь та компетенцій щодо якісно-кількісного аналізу джерел забруднення поверхневих вод стічними водами в різних галузях промисловості; основних пристроїв і споруд очистки води і принципів їхньої дії; навичок моделювання схем очистки стоків промислових підприємств від різноманітних технологічних процесів; експертної оцінки щодо доцільності впровадження того чи іншого засобу очищення стічних вод на промисловому підприємстві і визначення ефективності очищення стоків для забезпечення необхідної якості поверхневих вод.

Завдання вивчення дисципліни:

- навчитись здійснювати науково-обґрунтовані технічні, технологічні та організаційні заходи щодо запобігання забрудненню довкілля, зокрема водних об'єктів

- набути навичок вибору, планування, проектування та обчислення параметрів роботи окремих видів обладнання, техніки і технологій захисту навколишнього середовища, використовуючи знання фізико-хімічних властивостей поллютантів, параметрів технологічних процесів і нормативних показників стану довкілля

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- принцип дії, специфіку та механізми процесів очистки стічних вод: седиментація, коагуляція, флокуляція, сорбція, іонний обмін, флотація, електродіаліз та ін.

- основні засоби знезаражування стічних вод: хлорування, озонування, електролітичний метод, ультрафіолетове знезаражування

- новітні технології захисту водних ресурсів, їх ефективність та сфери застосування

- закономірності застосування екологічних технологій в управлінні природоохоронною діяльністю, міжнародні та національні стандарти в галузі охорони водних ресурсів

вміти:

- обирати й обґрунтовувати технології очистки стічних вод з урахуванням їх якісно-кількісних характеристик, механізмів впливу на навколишнє середовище

- обирати, планувати та проектувати споруди та технології очистки промислових стічних вод, використовуючи знання фізико-хімічних властивостей забруднюючих речовин, параметрів технологічних процесів і нормативних показників стану довкілля
- оцінювати ефективність споруд і пристроїв очистки стічних вод промислових підприємств
- розраховувати споруди та пристрої з обробки стічних вод
- оцінювати ступінь впливу даного об'єкту на поверхневі водойми
-

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення. Детальніше за посиланням: URL: <https://kntu.kr.ua/doc/dobro.pdf>

При організації освітнього процесу в Центральноукраїнському національному технічному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: <https://kntu.kr.ua/?view=univer&id=50>: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про організацію вивченн вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Положення про дотримання академічної доброчесності НПП та здобувачами вищої освіти ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Водно-каналізаційне господарство промислових підприємств.

Основні напрями раціонального водокористування. Основні схеми водопостачання та водовідведення промислових підприємств. Класифікація, склад і властивості виробничих стічних вод. Особливості каналізування промислових підприємств. Фактори, які необхідно враховувати при скиданні стічних вод. Умови випуску виробничих стічних вод у водойми. Вимоги до якості виробничих стічних вод

Тема 2. Гранично допустимі концентрації забруднюючої речовини.

Гранично-допустимий скид (ГДС). Основні показники якості стічних вод і забруднюючі речовини. Зв'язок показників БСКповн і вмісту кисню в стічних водах та їх значення для оцінки якості зворотних вод

Тема 3. Механічна очистка виробничих стічних вод: призначення і основні способи очищення.

Схема механічної очистки виробничих стічних вод. Споруди механічної очистки стічних вод: механічні уніфіковані решітки типу РМУ, подрібнювачі та дробарки в будівлях решіток; горизонтальні пісковловлювачі з круговим і

прямолінійним рухом води; усереднювачі; вертикальні, горизонтальні та радіальні первинні відстійники; відкриті та напірні гідроциклони; фільтри механічної очистки

Тема 4. Хімічне очищення виробничих стічних вод: призначення й основні способи очищення.

Окислення та нейтралізація органічних речовин

Тема 5. Фізико-хімічне очищення виробничих стічних вод: призначення й основні способи очищення.

Коагуляція як метод фізико-хімічної очистки стічних вод. Процес міцелоутворення. Сорбція: принцип методу, процес адсорбції, приклади адсорбентів, апарати сорбційної очистки стічних вод. Флотація: принцип методу, його застосування та різновиди. Екстракція: принцип методу і його застосування, технологічна схема очищення стічних вод екстракційним методом. Іонний обмін: механізм процесу, сфера застосування, ємність іоніту, типові реакції обміну іонів, схема іонообмінника. Електродіаліз: принцип методу і його застосування

Тема 6. Біологічне очищення виробничих стічних вод: призначення й основні способи очищення.

Вплив різних факторів на ефективність процесів біологічної очистки. Методи біологічного очищення виробничих стічних вод в природних умовах. Методи біологічного очищення виробничих стічних вод в штучних умовах. Мікробіологічна та мікроскопічна характеристика активного мулу і біоплівки

Тема 7. Біофільтри. Область застосування й ефективність використання.

Аеротенки. Залежність швидкості окислення від концентрації забруднювачів. Біологічні ставки для глибокого очищення стічних вод. Окситенки

Тема 8. Глибока очистка (доочистка) виробничих стічних вод.

Очистка шахтних вод. Мінералізація виробничих стічних вод. Її значення для поверхневих водних об'єктів

Тема 9. Знезараження стічних вод.

Призначення методу та способи знезараження. Хлорування. Колі-індекс: визначення, вміст в стоках і питній воді. Озонування та радіаційне знезараження стічних вод. Ультрафіолетове знезараження води. Електролітичний метод

Тема 10. Визначення умов скидання стічних вод у поверхневі водойми

Вода зворотна. ГДС речовини Нормування якості води водного об'єкта

Тема 11. Розрахунок параметрів горизонтальних і радіальних первинних відстійників

Пісковловлювачі. Розрахунок горизонтального пісковловлювача. Тангенціальні пісковловлювачі. Осереднювач. Відстійники

Тема 12. Розрахунок фільтру глибокого очищення (доочищення) виробничих стічних вод

Принципові технологічні схеми очищення стічних вод

Тема 13. Розрахунок біологічних ставків для глибокої очистки стічних вод

Екологічні аспекти біологічного очищення води. Підготовка посадочних місць. Заготовка, транспортування, вивіз та посадка КГМ. Експлуатація біоставка та експлуатаційний догляд. Основи біологічного очищення води. Принципова технологічна схема механо-біолого-хімічного очищення стічних вод

Тема 14. Розрахунок станцій для нейтралізації кислих стічних вод

Характеристика хімічних методів очищення стічних вод Нейтралізація. Напівсуха нейтралізація відпрацьованих розчинів. Нейтралізація кислих стоків фільтруванням кризь лужні матеріали. Нейтралізація кислих стоків реагентами. Методи відновлення, окиснення

Тема 15. Аналіз фракційного складу завислих речовин у стічних водах

Речовини осаду (РО). Сухий залишок (СО). Колоїдні речовини (КР). Розчинні речовини (РР). Леткі колоїдні речовини (ЛКР). Зв'язані колоїдні речовини (ЗКР). Леткі розчинні речовини (ЛРР). Зв'язані розчинні речовини (ЗРР).

Тема 16. Розрахунок еколого-економічних збитків від забруднення поверхневих водойм та ефекту від проведення природоохоронних заходів

Природоохоронні заходи. Збитки від забруднень. Еколого-економічний ефект від впровадження сучасних технологій очищення стічних вод.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною системою, в т.ч.: 1-й рубіжний контроль - 50 балів, 2-й рубіжний контроль – 50 балів.

Симестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зв'язано» «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендована література

1. ДБН В.2.5-75:2013 Каналізація. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування. К.: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, 2013. 210 с. Запольський А.К. Водопостачання, водовідведення та якість води: Підручник. К.:Вища шк., 2005. 671 с.
2. Запольський А.К., Мішкова-Кліменко Н.А., Астрелін І.М., Брик М.Т., Гвоздик П.І., Князькова Т.В. Фізико-хімічні основи технології очищення стічних вод: Підручник. К.: Лібра, 2000. 552 с.
3. Ковальчук В. А. Очищення стічних вод: навчальний посібник / Ковальчук Віктор Анатолійович. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2003. 622 с. Мальований М.С., Петрушка І.М. Очищення стічних вод природними дисперсними сорбентами: монографія. Львів: Львівська політехніка, 2012. 177 с. 4.
4. Очищення стічних вод. - Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», -2002. - 622 с.
5. Конспект лекцій з дисципліни «Технології очистки та утилізації промислових стоків та викидів» (Частина II) для здобувачів спеціальності 161 - «Хімічні технології та інженерія», 162 - «Біотехнології та біоінженерія», Укладач: Белянська О.Р. - Кам'янське: ДДТУ, 2022. - 82 стор.
6. Фізико-хімічні основи процесів очищення води: підручник / М.Д. Гомеля, Т.О. Шаблій, Я.В. Радовенчик. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. –256 с.
7. Andreas Jess and Peter Wasserscheid: Chemical Technology: From Principles to Products 2nd Edn. Chromatographia 83, 1437 (2020). <https://doi.org/10.1007/s10337-020-03964-2>
8. Kochetov G. Research of the treatment of depleted nickel-plating electrolytes by the ferritization method / G. Kochetov, T. Prikhna, O. Kovalchuk, D. Samchenko // Східно-Європейський журнал передових технологій. - 2018. - № 3(6). - С. 52-60. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vejpte_2018_3%286%29_9
9. <https://ecolog-ua.com/news/yaki-metody-zastosovuyut-dlya-ochyshchennya-stichnyh-vod-molokozavodiv>
10. <https://ecolog-ua.com/news/tehnologiyi-ochyshchennya-stichnyh-vod-pererobnyh-pidpryemstv>

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри екології, охорони навколишнього середовища та здорового способу життя, Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.